

ویژه کارکنان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا

❖ مکانیابی ایستگاه‌های آتش نشانی

خدمات رسانی به موقع و مطمئن ایستگاه‌های آتش نشانی بیش از هر چیز وابسته به موقعیت بهینه استقرار آنهاست تا بتوانند در اسرع وقت و بدون مواجه شدن با موانع و محدودیت‌های محیط شهری به محل حادثه رسیده و اقدامات اطفاء و یا امداد را به انجام برسانند.

هرچه مقر و موقعیت ایستگاه‌های آتش نشانی از نظر هماهنگی با دیگر کاربری‌های شهری، ایمنی، دسترسی، ساختارهای فضایی و کالبدی، تراکم جمعیت و شبکه معابر مطلوبتر باشد و این مکانها در نقاط مناسبتری مکانیابی شوند آثار مثبت تری بر ارتقاء کیفی زندگی و نیز حفظ سلامتی روحی و جسمی مردم خواهد گذاشت. در گذشته به دلیل کمبود ایستگاهها معیار خاصی برای مکان‌گزینی ایستگاهها وجود نداشته ولی امروزه با توجه به گسترش جغرافیایی شهر معیارهای متعددی در مکان‌گزینی ایستگاه‌های آتش نشانی با توجه به استانداردهای جهانی ارائه گردیده است که البته بکاربردن همه آنها در امر مکانیابی به دلایل مختلف امکانپذیر نیست.

موجودیت شهرها عموماً با سرویس دهی و ارائه خدمات به ساکنان در محدوده قانونی و حریم‌شهرها آمیخته است و ایستگاه‌های آتش نشانی به عنوان مکانهایی برای استقرار و انتظار خودروهای آتشنشانی و نجات، از جمله مراکز مهم و حیاتی خدمات رسانی در شهرها هستند که بهره‌وری از سرمایه‌گذاریها را افزایش می‌دهند.

در حال حاضر در شهرهای کشور، توزیع تاسیسات و تجهیزات و منجمله ایستگاه‌های آتش نشانی، معمولاً "مبتنی بر احساس نیازمندی به ارائه اینگونه تسهیلات توسط ارگانهای مختلف و از جمله شهرداریها و بر حسب درخواست ساکنان محل و نیز اراضی پیش بینی شده برای کاربری تاسیسات و تجهیزات شهری در طرحهای توسعه شهری مصوب انجام می‌شود و در هر موقعیتی که مناسب تشخیص داده شوند. تسهیلات مربوطه مستقر می‌گردند.

باعنایت به لزوم استقرار ایستگاه‌های آتش نشانی به صورت منطقی در سطح شهرها نیاز به توزیع مناسب این ایستگاهها و توسعه آنها بر اثر گسترش شهرها، مجموعه اصول و ضوابط مکان‌یابی جهت سازماندهی چگونگی توزیع ایستگاه‌های آتش نشانی در شهرهای کشور مطابق استاندارد ملی ۶۴۳۰ تدوین گردیده است که مبتنی بر نظام تقسیم بندی سلسله مراتب خدمات شهری در سطح شهر / منطقه / ناحیه / محله بوده و اساس آن بر تعادل بخشی استقرار ایستگاه‌های آتش نشانی

شنبه‌های آموزشی

۲۹ بهمن ماه ۱۴۰۱

18 February 2023

۲۷ رجب ۱۴۴۴

آنچه باید، یک آتش نشان بداند

شماره ۱۴۹

است تا بدین وسیله موجبات کارآیی بیشتر سیستم با هزینه اجرایی کم‌تر و مهار کامل آتش در کوتاهترین زمان ممکن فراهم‌گردد.

عوامل موثر در مکان یابی ایستگاههای آتش نشانی

الگوی توزیع و مکان یابی ایستگاههای آتش نشانی در شهرها از جمله مباحث مهم مربوطه به تسهیلات شهری هستند که به شدت تحت تاثیر تراکم جمعیت و کاربری اراضی، میزان متوسط آتش سوزی، ابعاد و شدت آتش سوزی و متوسط خسارتهای وارد شده در نقاط مختلف قرار دارند. لذا برنامه ریزان شهری با پیاده کردن مشخصات مهار ایده کامل، بر روی نقشه می‌کوشند تا الگوی مناسبی جهت توزیع ایستگاههای آتش نشانی ارائه نمایند. مطالعات انجام یافته حاکی از آن است که در طبقه بندی عوامل موثر در مکان یابی ایستگاههای آتش نشانی ۷ عامل دخالت دارند که عبارتند از:

۱ - ملاحظات ژئوتکنیکی

۲ - دسترسی

۳ - شعاع عملکرد مفید

۴ - جمعیت

۵ - جهت توسعه شهر

۶ - همجواری و کاربری

۷ - اندازه قطعه زمین

همانگونه که عناوین هفت گانه فوق بر می‌آید خدمات آتش نشانی بعنوان خدمات فرا محلی محسوب شده و قابل استقرار در مراکز نواحی شهری، مناطق شهری و حوزه‌های شهری می‌باشند لذا در زیر به تعریف هر یک از عوامل ۷ گانه و ضوابط مربوط به آنها می‌پردازیم.

۱- ملاحظات ژئوتکنیکی

شنبه‌های آموزشی

۲۹ بهمن ماه ۱۴۰۱
18 February 2023
۲۷ رجب ۱۴۴۴

آنچه باید یک آتش نشان بداند

شماره ۱۴۹

از آنجا که مراکز آتش نشانی طبق آئین نامه طرح ساختمانها در برابر زلزله (استاندارد ملی ایران شماره ۲۸۰۰) جزو گروه ساختمانهای با اهمیت زیاد قرار می‌گیرند، در انتخاب زمین محل احداث این مراکز لازم است امکانات ساخت و شرایط لازم برای احداث بنا با استفاده از مطالعات میدانی و آزمایشگاهی ویژه و مطابق با شرایط مذکور در آئین نامه فوق بررسی گردد.

۲- دسترسی

۱-۲ محل ایستگاههای آتش نشانی برای سهولت ورود به جریان ترافیکی، ضروری است در کنار یا موازی با شبکه معابر شریانی اصلی (درجه ۱ و ۲) تعیین گردد.

۲-۲ برای دسترسی بهتر به حوزه خدماتی از مکانیابی ایستگاهها در کنار یا موازی، ونیز محلی پرهیز گردد. زیرا ناپیوستگی خیابانهای محلی و دسترسی محدود خیابانهای یکطرفه امکان اسقرار و حوزه خدماتی ایستگاهها را تقلیل می‌دهد ولیکن چنانچه استقرار ایستگاهها در کنار معابر محله ای اجتناب ناپذیر باشد بگونه‌ای این مکانیابی انجام پذیرد که امکان ارتباط مستقیم به یک مسیر اصلی (شبکه درجه ۱ یا ۲) وجود داشته باشد.

۲-۳ برای سهولت ورود به جریان ترافیکی از مکانیابی ایستگاهها در مکانهای نزدیک به تقاطعها پرهیز کرد تا به هنگام ایجاد ترافیک در پشت چراغ قرمز، مانعی از حیث خروج ماشین‌آلات آتش نشانی از ایستگاه وجود نداشته باشد. رعایت حداقل فاصله ۶۰ متر از اولین چهار راه ضروری است.

۲-۴ ضروری است در مکانیابی ایستگاهها، از انتخاب مکانهای پرت و نامناسب (شیب‌های نامناسب، پستی و بلندی نامناسب، وضعیت غیر طبیعی آبهای سطحی) و مکانهای حاشیه‌ای شهر اجتناب گردد.

۲-۵ در مکانیابی باید دقت شود که محل انتخاب از کمترین موانع دسترسی‌های موجود و آبی که مدت لازم برای رسیدن به محل حادثه را طولانی می‌کنند، برخوردار باشد. مهمترین این موانع عبارتند از رودخانه‌ها، کانالها و سایر راههای آبی که در این صورت لازم است بر روی آنها پل به اندازه کافی وجود داشته باشد. تقاطع خط راه آهن، پلهای متحرک، فضاهای باز بسیار وسیع مانند زمین‌ها و استادیوم‌های بزرگ ورزشی و پارکهای وسیع شهری، تپه‌های شیب دار و دره‌ها از دیگر موانع هستند.

۲-۶ در مکانیابی ایستگاههای آتش نشانی و خصوصاً ایستگاههای متوسط و بزرگ ضروری است امکان دسترسی به بیش از یک خیابان مد نظر قرار گیرد و ایستگاه دارای دسترسی به دو یا چند شبکه خیابان باشد.

۲-۷ در شهرهای کوچک بهتر است ایستگاه آتش نشانی نزدیک ساختمان شهرداری و در مرکز شهر مکانیابی گردد.

شنبه‌های آموزشی

۲۹ بهمن ماه ۱۴۰۱
18 February 2023
۲۷ رجب ۱۴۴۴

آنچه باید یک آتش نشان بداند

۲-۸ در مکانیابی و استقرار ایستگاههای آتش نشانی علاوه بر در دسترس بودن شبکه‌های معابر شربانی، ضروری است دسترسی به شبکه‌های آب، برق، تلفن، سرویس‌های حمل‌ونقل و استفاده از وسایل ارتباط جمعی نیز فراهم شود.

ssafta.imo.org.ir

شماره ۱۴۹